

Das Werkzeug: fünf Fragen

Narzędzie: pięć pytań · Інструмент: п'ять запитань · The tool: five questions

Stellen Sie diese fünf Fragen in dieser Reihenfolge, bevor Sie entscheiden. Sie ersetzen kein Urteil — aber sie sorgen dafür, dass alle über dasselbe reden.

Zadajcie te pięć pytań w tej kolejności, zanim podejmiecie decyzję. Nie zastąpią one osądu — ale sprawią, że wszyscy będą mówić o tym samym.

Поставте ці п'ять запитань саме в такому порядку, перш ніж вирішувати. Вони не замінять судження — але подбають про те, щоб усі говорили про одне й те саме.

Ask these five questions in this order before you decide. They do not replace judgement — but they make sure everyone is talking about the same thing.

1	DEUTSCH	POLSKI	УКРАЇНЬСЬКА	ENGLISH
	Wozu? <i>Soll Information fließen oder soll Kompetenz wachsen?</i> <p>Geht es darum, dass jemand jetzt etwas versteht — oder darum, dass jemand etwas lernt? Wenn Erwerb das Ziel ist, ist die Maschine der Gegner der Aufgabe. Wenn Verstehen das Ziel ist, ist sie das Mittel. Die meisten Konflikte entstehen, weil beides gleichzeitig im Raum steht und niemand ausspricht, was gerade Vorrang hat.</p>	Po co? <i>Czy informacja ma popłynąć, czy kompetencja ma wzrosnąć?</i> <p>Czy chodzi o to, żeby ktoś teraz coś zrozumiał — czy o to, żeby ktoś się czegoś nauczył? Jeśli celem jest przyswojenie języka, maszyna jest przeciwnikiem zadania. Jeśli celem jest zrozumienie, maszyna jest środkiem. Większość konfliktów bierze się stąd, że jedno i drugie jest w sali jednocześnie, a nikt nie mówi głośno, co ma teraz pierwszeństwo.</p>	Навіщо? <i>Має текти інформація — чи має зростати компетентність?</i> <p>Ідеться про те, щоб хтось зараз щось зрозумів, — чи про те, щоб хтось чогось навчився? Якщо мета — опанування мови, машина є суперником завдання. Якщо мета — розуміння, машина є засобом. Більшість конфліктів виникає тому, що обидві цілі присутні одночасно, а ніхто не промовляє вголос, що саме зараз має перевагу.</p>	What for? <i>Should information flow, or should competence grow?</i> <p>Is the point that someone understands something now — or that someone learns something? If acquisition is the goal, the machine works against the task. If understanding is the goal, it is the means. Most conflicts arise because both are in the room at once and nobody says out loud which one takes precedence.</p>

2	<p>DEUTSCH</p> <p>Was, wenn es schiefgeht?</p> <p><i>Was kostet ein Übersetzungsfehler an dieser Stelle?</i></p> <p>Die Spanne reicht von Zeitverlust über ein Missverständnis und eine falsche Bewertungsentscheidung bis zu einem Gesundheitsschaden oder einer unwirksamen Einwilligung. Je höher der Preis eines Fehlers, desto mehr menschliche Absicherung muss danebenstehen — nicht statt der Technik, sondern zusätzlich.</p>	<p>POLSKI</p> <p>Co, jeśli coś pójdzie źle?</p> <p><i>Ile kosztuje błąd w tłumaczeniu w tym miejscu?</i></p> <p>Skala sięga od straty czasu, przez nieporozumienie i błędną decyzję oceniającą, aż po uszczerbek na zdrowiu albo nieważną zgodę. Im wyższa cena błędu, tym więcej ludzkiego zabezpieczenia musi stać obok — nie zamiast techniki, lecz dodatkowo.</p>	<p>УКРАЇНСЬКА</p> <p>А якщо щось піде не так?</p> <p><i>Скільки коштує помилка перекладу саме тут?</i></p> <p>Діапазон — від втрати часу через непорозуміння та хибне оцінювальне рішення до шкоди здоров'ю або недійсної згоди. Що вища ціна помилки, то більше людського підстрахування має стояти поруч — не замість техніки, а додатково.</p>	<p>ENGLISH</p> <p>What if it goes wrong?</p> <p><i>What does a translation error cost at this point?</i></p> <p>The range runs from lost time through a misunderstanding and a wrong assessment decision to physical harm or an invalid consent. The higher the price of an error, the more human safeguarding has to stand alongside — not instead of the technology, but in addition to it.</p>
3	<p>DEUTSCH</p> <p>Wer hört mit?</p> <p><i>Wo wird verarbeitet und wie schutzbedürftig ist der Inhalt?</i></p> <p>Cloud außerhalb der EU, Cloud in der EU, Verarbeitung im eigenen Haus oder vollständig offline — das ist für Schule, Amt und Klinik keine Geschmacksfrage. Sobald Gesundheitsdaten, Förderbedarfe, Prüfungsleistungen oder Personalangelegenheiten im Gespräch sind, entscheidet der Verarbeitungsort darüber, ob das Werkzeug dienstlich überhaupt zulässig ist.</p>	<p>POLSKI</p> <p>Kto słucha?</p> <p><i>Gdzie odbywa się przetwarzanie i jak wrażliwa jest treść?</i></p> <p>Chmura poza UE, chmura w UE, przetwarzanie we własnej infrastrukturze albo całkowicie offline — dla szkoły, urzędu i kliniki to nie kwestia gustu. Gdy tylko w rozmowie pojawiają się dane zdrowotne, orzeczenia o potrzebie kadrowe, wyniki egzaminów albo sprawy rozstrzyga, czy narzędzia w ogóle wolno używać służbowo.</p>	<p>УКРАЇНСЬКА</p> <p>Хто слухає?</p> <p><i>Де відбувається обробка і наскільки вразливий зміст?</i></p> <p>Хмара поза межами ЄС, хмара в ЄС, обробка у власному будинку або цілком офлайн — для школи, відомства та клініки це не питання смаку. Щойно в розмові з'являються медичні дані, потреби в підтримці, екзаменаційні результати чи кадрові справи, місце обробки вирішує, чи взагалі допустимо застосовувати інструмент службово.</p>	<p>ENGLISH</p> <p>Who else is listening?</p> <p><i>Where is the data processed, and how sensitive is the content?</i></p> <p>Cloud outside the EU, cloud inside the EU, processing on your own premises or fully offline — for a school, a public office or a hospital this is not a matter of taste. As soon as health data, support needs, examination results or personnel matters are being discussed, the place of processing decides whether the tool may be used officially at all.</p>

4	<p>DEUTSCH</p> <p>Wer merkt es?</p> <p><i>Ist ein Fehler überhaupt bemerkbar und korrigierbar?</i></p> <p>Maschinelle Übersetzung signalisiert keine Unsicherheit. Sie klingt bei einem Fehler genauso souverän wie bei einem Treffer. Das ist das eigentliche Risiko — nicht der Fehler, sondern seine Unsichtbarkeit. Die Frage lautet also: Ist jemand da, der beide Sprachen kann? Ist die Übersetzung nachlesbar? Kann die betroffene Person widersprechen, und weiß sie, dass sie es darf?</p>	<p>POLSKI</p> <p>Kto to zauważy?</p> <p><i>Czy błąd jest w ogóle zauważalny i możliwy do poprawienia?</i></p> <p>Tłumaczenie maszynowe nie sygnalizuje niepewności. Przy błędzie brzmi tak samo pewnie jak przy trafieniu. To jest właściwe ryzyko — nie błąd, lecz jego niewidoczność. Pytanie brzmi więc: czy jest ktoś, kto zna oba języki? Czy tłumaczenie da się sprawdzić na piśmie? Czy osoba, której to dotyczy, może zaprotestować — i czy wie, że wolno jej to zrobić?</p>	<p>УКРАЇНСЬКА</p> <p>Хто це помітить?</p> <p><i>Чи помітна помилка взагалі і чи можна її виправити?</i></p> <p>Машинний переклад не сигналізує про невпевненість. Помиляючись, він звучить так само впевнено, як і влучаючи. Саме це і є справжнім ризиком — не помилка, а її невидимість. Отже, запитання таке: чи є поруч людина, яка володіє обома мовами? Чи можна перечитати переклад? Чи може людина, якої це стосується, заперечити — і чи знає вона, що має на це право?</p>	<p>ENGLISH</p> <p>Who would notice?</p> <p><i>Is an error noticeable and correctable at all?</i></p> <p>Machine translation signals no uncertainty. It sounds exactly as confident when it is wrong as when it is right. That is the real risk — not the error, but its invisibility. So the question is: is someone present who speaks both languages? Can the translation be read back? Can the person affected object — and do they know they are allowed to?</p>
5	<p>DEUTSCH</p> <p>Was kostet es? · neu</p> <p><i>Was kostet das Nichtverstehen hier — und was kostet die Absicherung?</i></p> <p>Beide Seiten gehören auf den Tisch. Links: Was kostet es, wenn in dieser Situation nicht verstanden wird — an Zeit, an Wiederholung, an verschobener Entscheidung, an Risiko? Rechts: Was kostet die Vorkehrung, die ein Gelb in ein Grün verwandelt — eine zweite Person im Raum, ein Dolmetscher, eine dokumentierte Sprachfassung, ein System im eigenen Haus? Erst wenn beide Zahlen nebeneinanderstehen, ist die Entscheidung mehr als eine Haltung.</p>	<p>POLSKI</p> <p>Ile to kosztuje? · nowe</p> <p><i>Ile kosztuje tutaj niezrozumienie — i ile kosztuje zabezpieczenie?</i></p> <p>Obie strony należą na stół. Po lewej: ile kosztuje, jeśli w tej sytuacji nie dojdzie do zrozumienia — w czasie, w powtórzeniach, w odroczonej decyzji, w ryzyku? Po prawej: ile kosztuje środek, który zamienia żółte w zielone — druga osoba w pomieszczeniu, tłumacz, udokumentowana wersja językowa, system we własnej infrastrukturze? Dopiero gdy obie liczby stoją obok siebie, decyzja jest czymś więcej niż postawą.</p>	<p>УКРАЇНСЬКА</p> <p>Скільки це коштує? · нове</p> <p><i>Скільки тут коштує нерозуміння — і скільки коштує підстрахування?</i></p> <p>Обидві сторони мають лягти на стіл. Ліворуч: скільки коштує, якщо в цій ситуації не буде порозуміння — у часі, у повторенні, у відкладеному рішенні, у ризyku? Праворуч: скільки коштує той захід, що перетворює жовте на зелене, — друга людина в кімнаті, перекладач, задокументована мовна версія, система у власному будинку? Лише коли обидва числа стоять поруч, рішення є чимось більшим, ніж позицією.</p>	<p>ENGLISH</p> <p>What does it cost? · new</p> <p><i>What does not understanding cost here — and what does safeguarding cost?</i></p> <p>Both sides belong on the table. On the left: what does it cost if understanding fails in this situation — in time, in repetition, in a postponed decision, in risk? On the right: what does the measure cost that turns an amber into a green — a second person in the room, an interpreter, a documented language version, a system on your own premises? Only when both figures stand side by side is the decision more than an attitude.</p>

UND DREI FARBEN · I TRZY KOLORY · І ТРИ КОЛЬОРИ · AND THREE COLOURS

GRÜN ZIELONY ЗЕЛЕНИЙ GREEN	Ohne Auflagen einsetzbar Der Zweck ist Verstehen, der Fehlerpreis ist niedrig, die Daten sind unkritisch, und Fehler würden im Gespräch auffallen. Der ehrliche Vergleichsmaßstab ist hier meist nicht „Maschine gegen Dolmetscher“, sondern „Maschine gegen gar nichts“.	Można stosować bez warunków Celem jest zrozumienie, cena błędu jest niska, dane są niewrażliwe, a błąd zostałby zauważony w rozmowie. Uczciwym punktem odniesienia nie jest tu zwykle „maszyna kontra tłumacz“, lecz „maszyna kontra nic“.	Можна застосовувати без умов Мета — розуміння, ціна помилки низька, дані некритичні, а помилка впала б в око вже в розмові. Чесним мірилом тут зазвичай є не «машина проти перекладача», а «машина проти нічого».	Can be used without conditions The purpose is understanding, the price of an error is low, the data is uncritical, and a mistake would be noticed in conversation. The honest benchmark here is usually not “machine versus interpreter” but “machine versus nothing at all”.
GELB ŻÓŁTY ЖОВТИЙ AMBER	Nur unter benannten Bedingungen Einsatz möglich, aber nicht ohne Vorkehrung. Eine Bedingung ist nur dann eine Bedingung, wenn dabeisteht, wer sie erfüllt und was sie kostet. „Man müsste mal“ ist keine Bedingung, sondern ein verstecktes Nein.	Tylko pod nazwanymi warunkami Zastosowanie możliwe, ale nie bez zabezpieczenia. Warunek jest warunkiem tylko wtedy, gdy obok stoi, kto go spełnia i ile on kosztuje. „Trzeba by kiedyś“ nie jest warunkiem, lecz ukrytym „nie“.	Лише за названих умов Застосування можливе, але не без запобіжного заходу. Умова є умовою лише тоді, коли поруч написано, хто її виконує і скільки вона коштує. «Треба б колись» — це не умова, а приховане «ні».	Only under named conditions Use is possible, but not without a safeguard. A condition is only a condition if it says who meets it and what it costs. “Someone ought to” is not a condition but a hidden no.
ROT CZERWONY ЧЕРВОНИЙ RED	Nicht einsetzen Entweder ist genau die Sprachkompetenz das, was gemessen oder aufgebaut werden soll, oder ein Fehler hätte Folgen, die niemand rechtzeitig bemerken würde. Bessere Technik ändert an einem Rot nichts.	Nie stosować Albo to właśnie kompetencja językowa ma być mierzona lub budowana, albo błąd miałby skutki, których nikt nie zauważyłby na czas. Lepsza technika nic w czerwonym nie zmienia.	Не застосовувати Або саме мовна компетентність є тим, що має вимірюватися чи вибудовуватися, або помилка мала б наслідки, яких ніхто вчасно не помітив би. Краща техніка на червоному нічого не змінює.	Do not use Either language competence itself is what is meant to be measured or built, or an error would have consequences nobody would notice in time. Better technology changes nothing about a red.

MERKEN SIE SICH VOR ALLEM DAS GELB

Ein Gelb ist wertvoller als ein Grün oder ein Rot — denn im Gelb steht, was wir tun müssten, damit es geht, und was es kostet. Eine Bedingung zählt nur, wenn dabeisteht, wer sie erfüllt und was sie kostet.

ZAPAMIĘTAJCIE PRZED WSZYSTKIM ŻÓŁTE

Żółte jest cenniejsze niż zielone czy czerwone — bo w żółtym zapisane jest, co musielibyśmy zrobić, żeby się dało, i ile to kosztuje. Warunek liczy się tylko wtedy, gdy obok stoi, kto go spełnia i ile on kosztuje.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ ПЕРЕДУСІМ ЖОВТЕ

Жовте цінніше за зелене чи червоне — адже в жовтому записано, що нам треба було б зробити, щоб це спрацювало, і скільки це коштує. Умова має вагу лише тоді, коли поруч стоїть, хто її виконує і скільки вона коштує.

ABOVE ALL, REMEMBER THE AMBER

An amber is worth more than a green or a red — because the amber states what we would have to do to make it work, and what that costs. A condition only counts if it says who meets it and what it costs.